

ся к изменяющимся условиям окружающей среды. Одним из важных физиологических функций организма является ритмичность, при этом процессы жизнедеятельности организма периодически усиливаются или ослабляются под влиянием экзогенных и эндогенных факторов (биологическая ритмичность). Эти ритмы классифицируются как проявления физической, эмоциональной и интеллектуальной активности.

Это специфическая форма обратной связи, проявляющаяся в поддержании физиологического равновесия, уже давно была известна биологам под названием "гомеостазиса". Основная идея гомеостазиса состоит в том, что организм так изменяет свои внутренние и внешние связи, чтобы сохранить постоянство ряда существенных для него показателей внутренней среды [10, с. 58]. Гомеостазис наблюдается во всех без исключения системах управления. Клетке свойственно явление, сходное с гомеостазисом. Клетка способно защитить себя от сил окружающей среды, которые стремятся её разрушить. Любая клетка тела человека обладает авторегуляцией по принципу обратной связи. Гомеостазис охватывает вегетативную систему, гуморальную систему и физико-климатическую систему организма [10, с. 73]. Соотношение поведения, функций, размеров и форм организма является одновременно и результатом саморегулирования.

Системный подход в физиологии выступает в качестве того связующего элемента, который позволяет рассматривать функций живого организма как единство структуры и функции, осуществляемое в пространственно-временных параметрах. Этот принцип вытекает из основных законов диалектики и может служить методологическим фундаментом для раскрытия физиологических закономерностей.

Таким образом, управление представляет собой универсальное социальное явление которое аналогично принципам, осуществляемым в машине, живом организме и обществе.

Список использованных источников

1. Маркс К., Энгельс Ф. Полное собр. сочинений. 2-е изд. – Т.23.
2. Рзаев А. Г. Государственная служба: организационно-правовые аспекты. – Баку: Элм, 2013. – 560 с.
3. Атаманчук Г. В. Управление в жизнедеятельности людей. – М.: РАГС, 2008. – 400 с.
4. Афанасьев В. Г. Научное управление обществом (опыт системного исследования). 2-е изд. – М.: Политиздат, 1973. – 392 с.
5. Афанасьев В. Г. Человек в управление обществом. – М.: Политиздат, 1977. – 382 с.
6. Атаманчук Г. В. Сущность государственного управления. – М.: Юридическая литература, 1980. – 256 с.
7. У. Росс Эшби. Введение в кибернетику. – М.: Иностранная литература, 1959. – 432 с.
8. Бокарьев В. А. Объем и содержание и понятие управления // Вопрос Философии. – 1966. – № 11. – С. 44–54.
9. Петрушенка Л. А. Принцип обратной связи. – М.: Мысль, 1967. – 277 с.
10. Парин В. В., Баевский Р. М. Введение в медицинскую кибернетику. – М.: Медицина, 1966. – 145 с.
11. Ноберт Винер. Кибернетика, или управление связей в животном и машине. – М.: Сов. Радио, 1958. – 215 с.

References

1. Marks K., Jengel's F. Polnoe sobr. sochinenij. 2-e izd. – T.23.
2. Rzaev A.G. Gosudarstvennaja sluzhba: organizacionno-pravovye aspekty. – Baku: Jel'm, 2013. – 560 s.

3. Atamanchuk G.V. Upravlenie v zhiznedejatel'nosti ljudej. – M.: RAGS, 2008. – 400 s.
4. Afanas'ev V.G. Nauchnoe upravlenie obshhestvom (opyt sistemnogo issledovaniya). 2-e izd. – M.: Politizdat, 1973. – 392 s.
5. Afanas'ev V.G. Chelovek v upravlenie obshhestvom. – M.: Politizdat, 1977. – 382 s.
6. Atamanchuk G.V. Sushhnost' gosudarstvennogo upravlenija. – M.: Juridicheskaja literatura, 1980. – 256 s.
7. U. Ross Jeshbi. Vvedenie v kibernetiku. – M.: Inostrannaja literatura, 1959. – 432 s.
8. Bokar'ev V.A. Ob'em i sodержание i ponjatие upravlenija // Vopros Filozofii. – 1966. – № 11. – S.44–54.
9. Petrushenka L.A. Princip obratnoj svyazi. – M.: Mysl', 1967. – 277 s.
10. Parin V.V., Baevskij R.M. Vvedenie v medicinskuju kibernetiku. – M.: Medicina, 1966. – 145 s.
11. Nobert Viner. Kibernetika, ili upravlenie svjaz' v zhivotnym i mashine. – M.: Sov. Radio, 1958. – 215 s.

Rzaev A. H., Sciences doctor of law, Senior Researcher, Institute of Philosophy and Law of Azerbaijan National Academy of Sciences (Azerbaijan, Baku), matlabm@yandex.com

Governance: the concept and system

In the article the meaning and notion of state government are analysed, its systematicity constituent parts of government system as subject, object, Direct and reverse relation information are studied. As well, there is considered relation of government and regulation and the system of governing in a living organism as a classical cybernetic system.

Keywords: state government, subject and object of government, direct and reverse relation, system analysis, cybernetics, information, regulation, living organism, homeostasis.

Рзаев А. Г., доктор юридичних наук, головний науковий співробітник, Інститут філософії і права НАН Азербайджану (Азербайджан, Баку), matlabm@yandex.com

Державне управління: поняття і системність

Аналізується значення і поняття державного управління, досліджується її системність, складові частини системи управління як суб'єкта, об'єкта, прямий і зворотний зв'язок, інформація. Також розглядається взаємозв'язок управління та регулювання, система управління в живому організмі як класична кібернетична система.

Ключові слова: державне управління, суб'єкт і об'єкт управління, прямий і зворотний зв'язок, системний аналіз, кібернетика, інформація, регулювання, живий організм, гомеостазис.

* * *

УДК 341.01

Хонін В. М.

кандидат юридичних наук, доцент кафедри міжнародного права, Інститут міжнародних відносин Київського національного університету ім. Тараса Шевченка (Україна, Київ), khonin@i.ua

СПОНУКАЛЬНІ МОТИВИ МІЖНАРОДНИХ ІНТЕРАКЦІЙ. МОДЕЛЬ "ПІРАМІДИ МАСЛОУ"

У статті формулюються правила виділення параметрів сутнісного ряду шарів життєствердження народу соціального організму в сучасному для нього міжнародному середовищі, на їх основі виділяються шари ландшафтно-літосферної адаптації, антропогенного розвитку, етногенної адаптації, техногенного розвитку, економіко-формаційного зростання, політичної організації "індивідуального суспільства", визначаються класи результативних варіантів критеріальних відповідностей: достатня внутрішньосоціумна солідаризація в процесах прогресивно-позитивного розвитку; надлишкова внутрішньосоціумна солідаризація в процесах оптимально-позитивного розвитку; руйнування внутрішньосоціумної солідаризації, яке поступово і/або стрибкоподібно веде до процесів контраверсійного розвитку секторально-предметної участі соціального організму в міжнародних обмінах; розглядаються класи потреб "індивідуального суспільства", які за аналогією з моделлю потреб, створеної Абрахамом Маслоу, визначають розряди спонукальних мотивів, що примушують суб'єктів вступати в міжнародні взаємодії.

Ключові слова: "індивідуальне суспільство", міжнародні інтеракції, шари життєствердження народу, варіанти критеріальних відповідностей, внутрішньосоціумна солідаризація.

Кожен соціальний організм, що становить системно-функціональну основу існування будь-якого з народів, що мешкали на планеті Земля, повинен бути, по-перше, органічний території, на якій проживає цей народ, і, відповідно, по-друге, повинен бути організований так, щоб забезпечувати його життєствердження. Звісно ж, необхідно сформулювати якісь правила виділення параметрів і абрисів сутнісного ряду шарів життєствердження народу даного соціального організму в сучасному для нього міжнародному середовищі.

Насамперед, для визначення ефективності внутрішньої організації соціального організму і його стійкості під впливами інших подібних йому у відповідному темпоральному періоді буття Людства в певному історичному сегменті міжнародного середовища необхідно визначити параметри життєвого простору даного історією цього народу. І лише потім досліднику слід виділити рівні самоорганізації створеного ним соціального організму, що визначають відповідності необхідностей буття і реальних можливостей у першому шарі життєствердження даного народу на території його проживання – **шарі ландшафтно-літосферної адаптації**. “При первісному ладі плем’я боролось за життєвий простір. Головне тут було – зайняти територію, узагальнюючи – одну з ніш. У сучасному світі зайняти місце – це теж зайняти нішу. Тоді вона мала сенсом угіддя, воду, сонце, тепер – гроші і владу. І те, й інше дає можливість більше споживати. ... Інстинкт володіння територією (ареалом) існує. Будь-які місії і призначення народу так і залишаться на папері, якщо під ними не буде міцного, єдино надійного в цьому світі фундаменту – життєвого простору” [1].

Надзвичайно важливим для виживання народу кожного соціального організму, є параметральні показники наступного шару – **шару антропогенного розвитку**, що визначає рух населення у виділеному даному народу історією просторі соціумного життєствердження. “Природне відтворення (або рух) населення визначається як процес безперервного поновлення людського співтовариства під впливом народжуваності, смертності та тривалості життя живуть поколінь. ... Різноманітні і широкі можливості застосування загальних коефіцієнтів відтворення і нескладність їх розрахунку роблять їх одним з найбільш поширених інструментів демографічного аналізу” [2].

Існування кожного соціального організму будь-якого темпорального періоду життєствердження Людства не можливий без процесу базового формування народу цього “індивідуального суспільства” на основі якогось, або якихось, визначених історичними умовами, виділених етнічних груп, що володіють при цьому притаманними тільки їм сукупними етногенними ознаками. Конкретна історія їхнього співіснування з подібними іншими спільнотами в певному міжнародному середовищі; гостра конкуренція у прагненні закріпити за собою життєвий простір окремого існування; набуті в процесі адаптації до природних та соціальних умов синергетичні, по суті своїй, якості побуту та соціумні пристрої; і т. п. фактори – все це визначає для кожного з цих народів особливі умови формування наступного шару життєствердження – **шару етногенної трансформації “індивідуального суспільства”**.

Не тільки саме виживання, а й головне – прогресивний розвиток будь-якого відносно відокремленого народу в даній йому сучасності безпосередньо пов’язані з техногенним розвитком належного йому “індивідуального суспільства”. **Шар техногенного розвитку соціального організму**, який був сформований на основі пошукової, продуктивно-інтелектуальної діяльності народу даного соціального організму, має вже іншу векторну спрямованість – на перетворення біосфери свого життєствердження в біотехносфери.

Необхідність підтримувати ефективне функціонування будь-якого відносно-відокремленого народу з виразністю виявляється в розвитку базисних основ його “індивідуального суспільства” – в **шарі економіко-формаційного зростання (перетворення) соціального організму**, який повинен з достатньою оптимальністю забезпечувати йому цілісність у динамічно змінюваному просторі міжнародного середовища даної йому сучасності.

Умови побуту народу “індивідуального суспільства” породжують правила внутрішньосоціумного суспільного устрою, соціокультурні традиції, збережена через століття спадщина культури, домінуючі світоглядні системи визначають характерні риси та особливості домінантного для соціального організму **соціокультурного шару стабільності його життєствердження**.

Функціонування “індивідуального суспільства” як цілісності, залежне насамперед від домінанти суспільно-економічної формації, визначається сутнісним набором організаційно-управлінських структур, функціональні особливості яких не тільки визначають характер і методи здійснення владних повноважень панівною елітою, а й формують особливий шар існування даного соціуму – **шар політичної організації “індивідуального суспільства”** як відносно відокремленого соціального організму, що володіє якостями суверенітету.

Пройшовши тільки що запропонований шлях, дослідник, хоча б у першому наближенні, але вже зможе зрозуміти:

- чи життєздатний цей соціальний організм в даному йому історією темпорального розвитку людського суспільства просторі міжнародного середовища;
- чи є у нього перспективи окремого соціумного розвитку;
- в якому шарі життєствердження знаходяться найбільш значущі проблеми виживання народу даного соціального організму в сучасному для нього міжнародному середовищі;
- на якому рівні самоорганізації соціального організму відповідного шару життєствердження виникли невідповідності необхідностей буття і реальних можливостей, що визначають перспективи соціального зростання та функціональної самодостатності міжнародних просторів в умовах, що змінюються;
- чи відповідають показники основних параметрів внутрішньосоціумного буття вимогам нових необхідностей, що проявилися в динаміці розвитку міжнародної спільноти;
- чи відповідає система розподілу владних повноважень між гілками публічної влади у виділеному “індивідуальному суспільстві” реальному стану динамічно мінливого соціуму Людства;

– чи не перешкоджає встановлена в міжнародному просторі виділеного темпорального періоду система статусного розподілу членів міжнародного співтовариства нових реалій буття Людства.

Ясно, що відповіді на ці та, без сумніву, й інші не менш значущі питання життєствердження окремого соціального організму у виділеному просторі міжнародного середовища, природно пов'язаного з темпоральним періодом існування Людства, дадуть можливість визначити органічний чи даний соціальний організм сукупності природних, технологічних, соціальних та політико-функціональних можливостей, чи здатний він бути організований таким чином, щоб бути органічним учасникам міжнародного співіснування в кожному темпоральному періоді буття Людства.

Складаючи матрицю оцінювання становища соціального організму в сучасній йому міжнародній системі, дослідник змушений буде сформулювати свій висновок, виходячи, в кінцевому рахунку, з трьох основних варіантів критеріальних відповідностей, що констатують стан його життєствердження в кожному його шарі і визначають динаміку його статусного і секторально-предметного зростання в його темпорально-історичному міжнародному оточенні.

Представляється, що такими основними класами результативних варіантів критеріальних відповідностей можуть бути:

- достатня внутрішньосоціумна солідаризація в процесах прогресивно-позитивного розвитку, що забезпечує соціальному організму стійкий стан секторально-предметної участі в міжнародних обмінах та динамічне статусне зростання в міжнародних просторах, що розширюються;

- часто надлишкова внутрішньосоціумна солідаризація в процесах оптимально-позитивного розвитку, що забезпечує перебування соціального організму в стані значимої секторально-предметної участі в міжнародних обмінах та збереження номінального статусного положення у виділеному сегменті міжнародного середовища;

- руйнування внутрішньосоціумної солідаризації, яке поступово і/або стрибкоподібно веде до процесів контраверсійного розвитку секторально-предметного участі соціального організму в міжнародних обмінах, що і визначає закономірність падіння його статусного становища в просторах міжнародного середовища, що поступово звужуються.

Цілком природно, що кожен клас критеріальних відповідностей має достатньо довгий ряд результативних варіантів, що відрізняються один від одного як ступенем зростання і специфікою внутрішньосоціумної солідаризації у виділеному рівні самоорганізації відповідного шару життєствердження соціального організму, так і реальним статусним становищем соціального організму в виділених йому історією міжнародних просторах і сучасній йому секторально-предметній системі міжнародних обмінів. Але в цілому, так чи інакше, всі вони будуть зведені до того чи іншого класу критеріальних відповідностей, які й визначають місце і роль виділеного соціального організму в об'єктивно існуючому міжнародному просторі конкретного темпорального періоду буття Людства. “Потреба в психології описується з трьох сторін: як об'єктивний стан справ, як су-

б'єктивне відчуття і як динамічний стан. Потреба як об'єктива – об'єктивний стан потреби чи нестачі чого-небудь, необхідного для нормального функціонування живої системи. Потреба як відчуття – внутрішній стан психологічного чи функціонального відчуття недостатності чого-небудь. Потреба як динамічний стан – внутрішній стимул активності, динамічний стан підвищеної напруги, яке “штовхає” людину до певних дій. Суб'єктивно переживається або просто називається як тяга, потяг, хотіння, бажання” [3].

Будь-які показники критеріальних відповідностей кожного з рівнів самоорганізації соціального організму змінює стан виділеного шару його життєствердження і проявляються, насамперед, як актуалізовані потреби всього соціального організму. Потреби конкретного соціального організму можна класифікувати за видовим верствам його життєствердження в міжнародному просторі співжиття з іншими соціальними організаціями в даній їм сучасності.

Саме прагнення задовольнити ці потреби за рахунок благ вироблюваних міжнародним співтовариством і послужать спонукальними мотивами конкретних міжнародних інтеракцій. “Благо у філософії: кінцевий предмет прагнення, а також все, що сприяє його досягненню; в богослов'ї – одне з божественних імен” [4].

Розглядаючи Благо для користі соціального організму як “кінцевий предмет прагнень”, що представляють його суб'єктів, їм необхідно порівняти насамперед реальний стан цього соціального організму, віднайдені його життєдіяльністю потреби, ступінь необхідності орієнтації їх задоволення в міжнародний простір, міжнародне становище займане соціальним організмом у виділеному йому історією сегменті цього міжнародного простору, і лише потім зіставити весь цей комплекс необхідностей з можливостями отримання блага за рахунок властивостей продуктів і умов їх придбання, які може надати сучасна даному соціальному організму міжнародна спільнота.

Кваліфікуючи потреби соціальних організацій, які, як правило, виступають спонукальними мотивами міжнародних інтеракцій, слід, перш за все, виділити першопричини їх соціальної кристалізації, без чого прагнення його суб'єктів на благо країни можуть виявитися безпредметними та / або вузько суб'єктивованими.

“Абрахам Маслоу визнавав, що люди мають безліч різних потреб, але також вважав, що ці потреби можна розділити на п'ять основних категорій: 1. Фізіологічні (органічні): голод, спрага, статевий потяг і т. д. 2. Потреби в безпеці: комфорт, постійність умов життя. 3. Соціальні: соціальні зв'язки, спілкування, прихильність, турбота про інших і увага до себе, спільна діяльність. 4. Престижні: самоповага, повага з боку інших, визнання, досягнення успіху і високої оцінки, службове зростання. 5. Духовні: пізнання, самоактуалізація, самовираження, самоідентифікація. Існує також більш детальна класифікація. В системі виділяється сім основних рівнів (пріоритетів): (див. рис.)” [5].

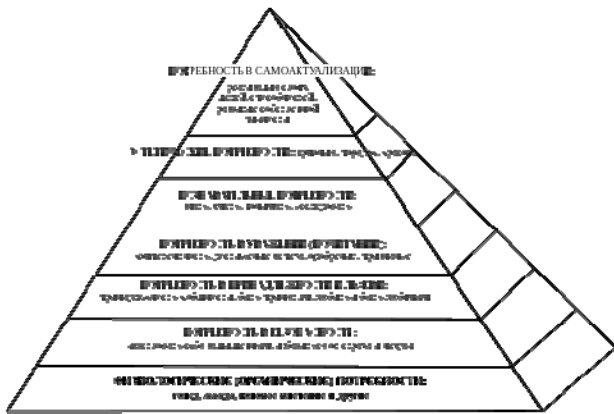

Рис. 1

Відповідно до “піраміди потреб Маслоу”, можна виділити і відповідні типи потреб народу будь-якого соціального організму, орієнтованих в міжнародне середовище. Так до типу “фізіологічних (органічних) потреб” соціального організму у форматі “динамічного стану підвищеної напруги, внутрішнього спонукача активності, яке штовхає суб’єктів до певних дій” відносяться прагнення його суб’єктів до корекції міжнародних обмінів, необхідних для ефективного здійснення сукупного для соціального організму процесу суспільного виробництва.

Базовими причинами для прояву подібних спонукальних мотивів є прагнення вирішити проблеми буття соціуму, пов’язані насамперед з недосконалістю організаційних та / або технологічних складових процесів суспільного виробництва в межах завжди обмежених можливостей ландшафтно-літосферного шару життєствердження виділеного соціуму, недостатністю або надмірністю ресурсних можливостей ефективного здійснення цих процесів, нерівноважністю та / або нестійкістю секторально-галузових і сегментарно-територіальних структур внутрішньосоціумної системи суспільного виробництва і міжнародного поділу праці.

Цей клас множинних потреб соціуму може бути формалізований як потреби життєзабезпечення народу соціального організму, що змушують його суб’єктів вступати в міжнародні взаємодії для здійснення процесів їх можливого задоволення.

Природно, що “потреби в безпеці”, яке визначається для народу будь-якого виділеного соціального організму як прагнення “відчувати себе захищеним”, пов’язані не тільки з громадськими відчуттями і настроями, певними викликами внутрішньосоціумного розвитку та / або прийшли з міжнародного середовища, а й з пануючими стереотипами і життєвими концептами, що підтримуються і розділяються елітами даного соціуму, а також з відображенням у колегіальній свідомості публічного керівництва країни симбіозу прагматичних цілей самозбереження і збереження цілісності країни, в плані використання можливих ситуативних міжнародних переваг для статусного піднесення або збереження вже наявних статусних можливостей в сучасному їм міжнародному співтоваристві.

Ясно, що синергія безлічі подібних устремлінь і становить в цілому особливий клас потреб міжнародної

безпеки, які і є пріоритетними спонукальними мотивами, визначальними щодо вступу суб’єктів виділеного соціального організму до відповідних міжнародних інтеракцій.

Наступний клас потреб, які є спонукальними мотивами для вступу суб’єктів соціального організму в міжнародні взаємодії, і можуть бути кваліфіковані як потреби в “приналежності і любові”, для народу будь-якого виділеного соціального організму виражаються в потребах національної самоідентифікації за умови ствердження національного суверенітету, як права на національне самовизначення і необхідної приналежності до якоїсь цивілізаційної спільності. Цей клас потреб в конкретній історії Людства завжди виступав як публічно домінуючі спонукальні мотиви, що примушують керівні еліти даного соціуму орієнтувати його суб’єктів на вступ в необхідні для реалізації цих потреб міжнародні інтеракції.

Всі попередні класи потреб народів виділених соціальних організмів є певною сукупністю підстав для виникнення наступного класу потреб соціального організму в належному, на думку його еліт, статусному затвердженні успіхів соціального організму в складі сучасного для нього міжнародного співтовариства. Ці обстоювані ними потреби в закріпленні народного суверенітету не тільки фіксують його належний міжнародний статус і межі його компетентних можливостей у світі Людства, що послідовно і неохотно змінюється, але і дає його народу підставу домагатися визнання міжнародним співтовариством як його права на збереження цілісності створеного ним соціального організму, так і на підтвердження такого його міжнародного становища, яке забезпечило б соціальному організму задоволення потреб “в повазі і шануванні”, як то впливає з моделі “піраміди Маслоу”.

В її розширеній моделі на наступному рівні знаходяться пізнавальні потреби, що спираються на концепти – знати, вміти, розуміти, досліджувати. У адаптації цього рівня моделі “піраміди Маслоу” до міжнародного буття виділеного “індивідуального суспільства” це може звучати як прояв потреби в інтелектуальному прогресі соціуму, без якого виживання соціального організму в жорстко конкурентному міжнародному середовищі неможливо.

Жодне з “індивідуальних товариств”, що знаходяться на якомусь темпоральному періоді життєствердження будь-якої історичної епохи буття Людства не може належним чином прогресувати, не розширюючи своїх знань про навколишній світ, консервуючи систему своїх уявлень про світобудову. Відсутність нових знань, зниження пізнавальних функцій суспільства неухильно веде його до стагнації суспільного буття, зниження міжнародних конкурентних переваг, до цивілізаційного регресу соціуму, до падіння його в небуття.

Але, природно, мало знати, необхідно вміти адаптувати соціум до нового рівня технологічного прогресу, до використання отриманих знань як для досконалості суспільного виробництва, так і для підвищення рівня добробуту “людський сукупності”, складовою власне народ даного “індивідуального суспільства”, що живе в конкретному міжнародному оточенні.

Відповідно, вся типологічна безліч еліт окремого соціального організму зобов’язана, для виживання і

прогресу соціуму, в необхідній мірі розуміти суть виникаючих в світі інноваційних процесів, сприймати їх основні концепти, просувати суспільство по магістралі соціального прогресу. В іншому випадку, невміння або небажання бути на гребені або хоча б не випадати з перебігу основних потоків інтелектуального прогресу буття Людства з неминучістю призведе або до сходження відстаючих еліт з керівної позиції в соціумі, або ж до втрати досягнутого раніше міжнародного статусу вже самого соціального організму в сучасному йому міжнародному співтоваристві, або навіть зовсім – до втрати його суверенних прав і можливостей, та й власне суверенітету.

Отже, в соціальному організмі для збереження необхідних йому благ існування повинні продукуватися соціальні дії, орієнтовані на завдання – досліджувати навколишній світ, націлюють його суб'єктів не тільки на організацію власних наукових пошуків, а й на запозичення інтелектуальних досягнень інших народів, що рухаються в руслі основних потоків соціального прогресу. Все це в сукупності і складає значущі для життєствердження “індивідуального суспільства” спонукальні мотиви участі його суб'єктів у комплексному ряді міжнародних інтеракцій.

Таким чином, потреби соціального організму, що визначають необхідність участі його суб'єктів у міжнародних взаємодіях пов'язані в цьому випадку з прагненням зберегти основні соціальні структури “індивідуального суспільства” під впливом магістральних потоків соціального прогресу.

До окремого класу потреб народу будь-якого виділеного соціального організму слід віднести те, що в розширеній моделі “піраміди Маслоу” визначається як естетичні потреби. Будь-яке “індивідуальне суспільство” в необхідній мірі повинне володіти якоюсь соціальною гармонією. Це стосується як панування в ньому історично особливої для даного соціуму системи світогляду, толерантно допускається або критично суворо забороняється паралельне існування в ньому інших світоглядних систем, так і відправлення релігійних культурних обрядів, поширення інших ідеологічних концептів і теорій. Гармонійне поєднання духовних канонів, нормативів національного гуртожитку та правил побуту комун людей їх складових створюють щоразу особливу модель суспільного буття. Прагнення зберегти органічність цієї моделі, поширити її зовні даного “індивідуального суспільства” або захистити її від спроб трансформації за допомогою руйнівних впливів, що приходять, насамперед, ззовні кордонів соціального організму, формують в соціумі ряд потреб, які припускають активну участь його суб'єктів, що здійснюють подібні обміни в цілому ряді міжнародних інтеракцій.

Більш того, громадський порядок, що встановлюється в соціумі у виділеному йому історією темпоральному періоді буття, завжди формує відповідні соціальні нормативи, що визначають не тільки умови та пропорційності суспільного буття, а й місце і роль кожної людини в сучасному йому суспільстві. Але разом з тим прогресивні формати суспільного буття, нові або більше прийнятні стандарти всередині соціумних відносин, соціальні ідеї та технологічні новації суттєво поліпшують рівень буття комун і окремих людей, які проявляються в життєзабезпеченні соціальних організмів пере-

бувають у сфері їх міжнародного співжиття, не можуть не впливати на суспільний порядок, встановлений у виділеному “індивідуальному суспільстві”. На ці та подібні їм сигнальні впливи міжнародного середовища, які, в свою чергу, можуть мати і прямо протилежне якісне значення для буття соціумів, суб'єкти публічно-організаційної структури соціального організму змушені реагувати і тим самим вступати в міжнародні взаємодії, або захищаючи громадський порядок свого соціуму, або сприймаючи нормативи іншого соціумного походження як необхідні або вимушені новації, розширюючи тим самим сферу спонукальних мотивів обмінів громадськими досягненнями в сукупному ряді міжнародних інтеракцій.

Саме взаємодія через систему міжнародних інтеракцій суспільних порядків окремих країн і створює як спільні риси, так і особливості міжнародного порядку кожної окремої міжнародної системи і в цілому світопорядку всього Людства в темпоральну певному періоду його буття.

І нарешті, “краса, яка врятує світ” втілюється в безлічі соціокультурних досягнень сукупності етнічних колективів, складових як народ виділеного соціального організму, так і інших народів, що представляють його міжнародне оточення. І хоча міжнародний простір соціумно-територіально поділено між різними народами, але Світ Людства неподільний і необхідність обміну культурними цінностями, “зразками краси” становить не стільки матеріальну, скільки духовну складову буття Людства.

В цілому, потреби в соціокультурному розвитку соціального організму, яке природно потребує міжнародний обмін соціокультурними досягненнями, являє собою змістовно-якісну основу переважної безлічі міжнародних інтеракцій, а необхідність інтенсифікації подібних обмінів є значущими спонукальними мотивами все зростаючих ансамблів міжнародних взаємодій.

Завершують “піраміду Маслоу” потреби в “самоактуалізації”, що стосовно будь-якого “індивідуального суспільства” може бути інтерпретовано, насамперед, як прагнення до встановлення, захист та підтвердження свого державного суверенітету. У цьому плані держава, що представляє даний соціальний організм в міжнародному співтоваристві, для реалізації своїх цілей як політичної організації публічної влади класово організованого суспільства зобов'язана не тільки встановити і закріпити делеговане їй народом територіальне верховенство, а й всіляко захищати його від спроб обмеження, які робляться або можуть робитися сучасним йому міжнародним оточенням.

Сприймаючи принцип *dominium* територіального верховенства не тільки як володіння територією проживання його народу, але і як вогнище цивілізації, і як сферу виробництва ресурсу і продукту виробництва, необхідного для життєствердження цього народу, і, нарешті, як організм відтворення самого життя, держава зобов'язана проявити свої здатності до необхідної соціальної регламентації, до регуляції внутрішньо-соціумного та міжнародного поділу праці, до ефективного використання конкурентних переваг природної та соціальної сфери життєствердження даного народу, що знаходяться в сучасному йому міжнародному оточенні.

А це неможливо ще й без використання здібностей держави зберігати територіальну цілісність цієї сфери від зазіхань ззовні, без зусиль держави, необхідних для того, щоб відстояти своє право на територіальне верховенство, яке, згідно принципу *impegium*, поширює покров свого публічного владарювання на людей – громадян цієї держави. Інститут громадянства – це не тільки юридичний зв'язок громадян і держави, яка зобов'язує громадян служити інтересам своєї високої соціальної спільності, яку представляє дана держава, але і їх право вимагати і одержувати від держави необхідну підтримку та захист своїх основних прав і свобод, яку держава повинна забезпечувати громадянам де б вони не знаходилися – на своїй території або на території інших країн.

Широкий спектр спонукальних мотивів участі соціального організму в міжнародних інтеракціях повинен бути доповнений і скорегований ефективністю іншої параметральної складової державного суверенітету – незалежності формальних і продуктивних дій держави від устремлінь інших членів сучасного йому міжнародного співтовариства. Саме в цьому плані і слід розглядати “розвиток власної особистості” соціального організму – як відстоювання і реалізацію його державою делегованого йому народом даної країни суверенітету.

В умовах постійної взаємодії з іншими державами, держава має право на підставі наявних у неї владних прерогатив формалізувати свої відносини з іншими не тільки шляхом укладання тимчасових міжнародних угод, але і шляхом делегування певного набору своїх суверенних прав створеним за її участі міжнародним організаціям. А якщо ще при цьому необхідно враховувати множинність напрямків та інституцій соціальної солідаризації, що мають відверто міжнародний характер як по створенню, так і по орієнтації своєї діяльності, то спектр спонукальних мотивів вступу в міжнародні інтеракції незмірно розшириться.

Таким чином, потреби в реалізації державного суверенітету, що визначають багато в чому самоактуалізацію соціального організму на основі територіального верховенства і незалежності, створюють останній і найбільш значимий рівень у моделі “піраміди Маслоу”, адаптованої до життєствердження соціального організму в конкурентному для нього міжнародному середовищі.

Ось тепер, завершуючи дослідження рівнів потреб соціального організму, які є спонукальними мотивами участі його суб'єктів у міжнародних взаємодіях, можна було б скласти якусь Матрицю зіставлення класів результатуючих варіантів з типами потреб соціального організму, що складають підставу для орієнтації прагнень його суб'єктів до їх задоволення в міжнародному середовищі. Насправді, ця матриця являє собою підставу тривимірної базової структури “куба мотивів”. В якості третьої координати необхідно враховувати в ньому всі рівні самоорганізації всіх семи шарів життєствердження соціального організму в сучасному йому міжнародному просторі. Але зараз і тут зробити це не представляється реально можливим, навіть, якщо для спрощення, була б розглянута лише його двовірна і вельми обмежена версія.

Слід враховувати, що будучи орієнтованими суб'єктами для реалізації у зовнішньому для соціального ор-

ганізму середовищі, потреби виступають вже відчутними для свого міжнародного оточення сигналами, коригуючими відносини їх співжиття в кожному виділеному міжнародному просторі. У тому випадку, якщо задоволення подібних потреб стають життєво важливими для продукуючих їх суб'єктів і \ або прагнення до їх задоволення порушують сформовану систему взаємовідносин соціальних організмів у виділеному сегменті міжнародного середовища, як в статусному, так і в секторально-предметному сенсах, то міжнародне співтовариство починає відчувати на собі значущі для його існування виклики, не відповісти на які його суб'єкти дозволити собі не можуть.

Власне кажучи, реакції членів міжнародного співтовариства на подібні сигнали та виклики, звернені в міжнародне середовище, і становлять у цілому контент будь-яких міжнародних взаємодій.

Таким чином можна уявити, що, **міжнародні відносини, в найширшому плані, є системою сигнальних взаємодій історичного ряду соціальних організмів кожного виділеного темпорального періоду буття Людства.**

Так, мабуть, і повинен бути сформульований основний постулат теорії міжнародних відносин.

Список використаних джерел

1. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://politiko.ua/>
2. Освітній сайт Н. Воронової [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.voronova-on.ru/>
3. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.psychologos.ru/articles/view/potrebnost
4. Енциклопедія античної філософії [Електронний ресурс]. – Режим доступу : antique_philosophy.academic.ru/
5. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : Матеріал з Wikimedia Commons ru.wikipedia.org/wiki/

References

1. [Elektronnyy resurs]. – Rezhym dostupu : <http://politiko.ua/>
2. Osvitnij sayt N.Voronovoi [Elektronnyy resurs]. – Rezhym dostupu : <http://www.voronova-on.ru/>
3. [Elektronnyy resurs]. – Rezhym dostupu : www.psychologos.ru/articles/view/potrebnost
4. Enzyklopediya antychnoi filosofii [Elektronnyy resurs]. – Rezhym dostupu : antique_philosophy.academic.ru/
5. [Elektronnyy resurs]. – Rezhym dostupu : Material z Wikimedia Commons ru.wikipedia.org/wiki/

Khonin V. M., PhD, associate professor International Law department, Institute of International Relations Taras Shevchenko National University of Kyiv (Ukraine, Kyiv), khonin@i.ua

Challenging motives of international interactions. Model of "Maslow's pyramid"

In the article the rules for determination of the parameters of the essential line of layers of people's affirmation in the international environment, modern for that people, are formulated. On their basis the layers of landscape and litospheric adaptation, anthropogenic development, ethnogenic adaptation, technological development, economic-formational growth, political organization of "individual society" are defined. The classes of efficient options of criterion correspondences such as sufficient inside society solidarization in the processes of progressive and positive development and redundant inside society solidarization in the processes of progressive and positive development are defined. The destruction of the inside society solidarization, which gradually and / or with springs leads to the processes of controversial development of sectoral and subject participation of the social organism in international exchanges, is analyzed. The classes of needs of "individual society", which by analogy with the model of needs, created by Abraham Maslow, determine the grades of challenging motives, which enforce entities to engage in international cooperation, are analyzed.

Keywords: "individual society", international interaction, layers of people's affirmation, options of criterion correspondences, inside society solidarization.

Хонин В. Н., кандидат юридических наук, доцент кафедры международного права, Институт международных отношений Киевского национального университета имени Тараса Шевченко (Украина, Киев), khonin@i.ua

Побудительные мотивы международных интеракций. Модель “пирамиды Маслоу”

В статье формулируются правила выделения параметров сущностного ряда словес жизнеутверждения народа социального организма в современной для него международной среде, на их основе выделяются слои ландшафтно-литосферной адаптации, антропогенного развития, этногенной адаптации, техногенного развития, экономико-формационного роста, политической организации “индивидуального общества”, определяются классы результативных вариантов критериальных соответствий: достаточная внутрисоциальная солидаризация в процессах прогрессивно-позитивного развития; избыточная внутрисоциальная солидаризация в процессах оптимально-позитивного развития; разрушения внутрисоциальной солидаризации, которое постепенно и / или скачкообразно ведет к процессам контрверсионного развития секторально-предметного участия социального организма в международных обменах; рассматриваются классы потребностей “индивидуального общества”, которые по аналогии с моделью потребностей, созданной Абрахамом Маслоу, определяют разряды побудительных мотивов, принуждающих субъектов вступать в международные взаимодействия.

Ключевые слова: “индивидуальное общество”, международные интеракции, слои жизнеутверждения народа, варианты критериальных соответствий, внутрисоциальная солидаризация.

* * *

УДК 321.01(73)

Кучуран А. М.
аспірант кафедри політології
та державного управління, Чернівецький
національний університет ім. Юрія Федьковича
(Україна, Чернівці), politologyin@mail.ru

**Методологічний підхід У. Домхоффа
до аналізу влади**

Автор характеризує методологічний підхід, розглядає основні поняття та суть теоретичного підходу до дослідження влади, систему методологічного аналізу структури влади за У. Домхоффом. Визначається конкретний інструментарій емпіричного дослідження влади У. Домхоффа, вказуються його сильні та слабкі сторони.

Ключові слова: індикатори влади, структура влади, теорія панування корпоративного класу, мережевий підхід, контент-аналіз.

Проблеми дослідження владних відносин набули особливої актуальності в останні десятиліття. Формування громадянського суспільства, бажання громадян впливати на прийняття політичних рішень – спонукають до активізації досліджень, що стосуються формування та функціонування структури влади. Дослідження влади та владних відносин найбільшої розмаху досягли серед західних науковців, проте після розпаду СРСР вони також поширилися і в Росії та Україні. Враховуючи вже напрацьований досвід у цій сфері західних колег ми вбачаємо важливим вивчення їх підходів та думок, оскільки деякі з них можуть використовуватись відповідно до українських реалій.

У. Домхофф є одним із сучасних визнаних науковців, який свої дослідження розпочав ще в 60-х роках ХХ ст., а його праця “Who rules America: power and politics” пройшла вже 6 перевидань. Він є автором концепції панування корпоративного класу (*class-domination theory of power*), вказуючи, що в США представники корпорацій (власники, топ-менеджери) володіють владою. До такого висновку вчений поступово дійшов, використовуючи власний підхід до аналізу влади. Метою даної статті є розгляд методологічного підходу У. Домхоффа до аналізу влади.

Домхофф розглядає соціальну владу як панування однієї групи над іншими, яке може виявлятися у

отриманні найбільших вигод із функціонування соціальної системи. Не завжди де є прояви влади, її можна зафіксувати і виявити за допомогою однакових індикаторів, тому важливо мати декілька інструментів для аналізу влади. Опираючись на цю ідею, він пропонує прийняти за рівноцінні наступні три індикатори влади [1, р. 13–16]:

1. Хто отримує вигоди від функціонування соціальної системи (*Who Benefits*)?

2. Хто керує найважливішими інститутами (*Who Governs*)?

3. Хто перемагає в результаті прийнятих рішень (*Who Wins*)?

Кожен з цих індикаторів має власні сильні та слабкі сторони. Проте, потенційна слабкість і недосконалість окремо взятих методів усувається завдяки їх комплексному використанню. Науковець визнає, що кожен з індикаторів включає в себе “уподобання” і може вказувати на різні групи людей, що претендують на статус впливових. Тому завдання дослідника він вбачає у тому, щоби продемонструвати, що виграють, керують та перемагають представники одного й того ж класу, або ж дати ґрунтовну соціологічну та історичну відповідь наявним розбіжностям.

Індикатор *Who Benefits*. У кожному суспільстві є матеріальні об’єкти та ресурси, які високо цінуються. Це дозволяє припускати, що кожен бажає володіти такими ресурсами в максимально можливій кількості. Як наслідок, розподілення таких ресурсів та об’єктів виступає індикатором влади. Хоча такий розподіл у деяких випадках може не виступати показником наявності влади, але в загальному можливість отримання цінних, з точки зору даного суспільства ресурсів, є найбільш видимим (публічним) виявом влади [1, р. 13].

Як приклад Домхофф наводить американське суспільство, в якому багатство та добробут є високо значущими цінностями. Люди прагнуть володіти власністю, мати високі доходи, цікаві і безпечні (стабільні) робочі місця, насолоджуватися кращими курортами, подорожувати і прожити довге та здорове життя. Дані ознаки добробуту розподілені нерівномірно і можуть бути використані в якості індикаторів влади. Це не означає, що багатство і дохід є тотожними владі, але їх наявність свідчить про те, що певний клас володіє владою по відношенню до інших класів.

Користь використання даного індикатору під час дослідження влади варіюється в залежності від країни дослідження, політико-партійної боротьби та участі в цьому процесі профспілкових та неурядових організацій. Під час дослідження 18 західних демократій [4] було встановлено, що сильні профспілки та успішні соціал-демократичні партії корелюються з більшою рівністю у доходах та розподілі багатства [1, р. 14].

Індикатор *Who Governs*. Свідченням наявності влади також може бути те, хто займає важливі позиції в інституційній структурі управління та є членом груп, що визначають та формують політику. Якщо соціальна група чи клас високо представлені чи навпаки, мало представлені у керівних структурах відповідно до пропорційності населення, це може свідчити про наявність у класу чи групи влади, або навпаки, її відсутність. Наприклад, якщо клас складається з 1%